

Wauw, hippie-sweat is terug!

TEKST SARAH-MIE LUYCKX

Net als de hippiechicks van weleer doet Sarah-Mie Luyckx tegenwoordig – heel retro – patchoeli-olie achter de oren. Die laat weinigen onberoerd heeft ze inmiddels ervaren. *You love it or hate it.*

Door de jaren heen permitteerde ik mezelf de luxe van een keur aan geuren van de betere parfumuhuizen. ‘Samsara’ van Guerlain, ‘First’ van Van Cleef & Arpels en ‘Colonia’ van Aqua di Parma om er een paar te noemen. Deze odeurs van al gauw een eurootje of zestig leverden me zo nu en dan een terloops compliment op, in de trant van: “Mmm, je ruikt lekker”. Al met al nogal bescheiden in vergelijking tot hetgeen mijn huidige aanwinst smaakt: een knollig klein flesje ‘Patchouly’ van het aloude hippiemerk Spiritual Sky, waarvoor ik bij de toko tussen de bapao’s en zwaaiende gelukskatten op de kop af €3,95 moet neertellen.

Om te spreken van overweldigend voert wat ver, maar het aantal én de heftigheid van de reacties op mijn laatste – zeer voordelige – lijfgeur zijn op z’n minst opvallend te noemen. “Ronduit smerig”, vond een oude vriendin die doorgaans uitblinkt in diplomatie. Gelukkig vindt lang niet iedereen in mijn omgeving dat. “Wauw, hippie-sweat”, jubelde een andere lieverd die in de jaren zeventig opgroeide in een vrij en blij gezin. En ook verschillende heren lieten zich tot

duzver niet onbetuigd. Een collega van in de vijftig kroop extra dicht tegen me aan om me vervolgens toe te vertrouwen ‘dat ik zo heerlijk rook naar de meisjeskamers die hij tijdens zijn jonge jaren frequenteerde’.

Wat mij al was opgevallen, wordt bevestigd door de Amsterdamse Tanja Deurloo, eigenaar van haute parfumerie annex geurenbedrijf Annindriya Perfume Lounge: Patchouly, *you love or hate it*. Een middenweg lijkt niet mogelijk. Iedereen die de jaren zestig en zeventig heeft meegemaakt – de decennia waarin vooral hippies zich rijkelijk met het luchtje besprenkelden – heeft er volgens haar wel een associatie mee. Of je patchoeli wel of niet lekker vindt, is daarmee dikwijls afhankelijk van de herinnering die iemand eraan heeft. “Had je in je kindertijd een vervelende oom die naar patchoeli rook, dan zul je het nooit kunnen waarderen”, zegt geurexpert Deurloo.

De gangbaarste wetenschappelijke verklaring daarvoor luidt dat de geurzenuwen hoog boven in de neus direct in verbinding staan met de oudste hersenen, het limbisch stelsel. Aan die ‘route’ komen cognitieve hersendelen als het spraakcentrum niet te pas, waardoor het een louter emotionele aangelegenheid is hoe mensen een geur (her-)beleven. En klaarblijkelijk is de allereerste geurervaring – het ‘label’ dat een persoon aan een bepaalde geur hangt – voor de rest van zijn leven bepalend.

Zelf heb ik geen noemenswaardige herinneringen aan patchoeli. Maar ik kan me goed voorstellen dat vooral de overkill van die dominante lucht in het *flower power*-tijdperk bij sommigen tot een afkeer heeft

geleid. Overdaad schaadt. Naar verluidt waren de bloemenkinderen er nogal kwistig mee omdat een stevige wasbeurt niet tot hun dagelijkse regime behoorde. Zo kwam patchoeli aan het synoniem ‘hippieshower’.

Een ander verhaal is dat de alternatieve scene er destijds haar cannabisdampen mee probeerde te maskeren. Maar op een internetforum over de zegeningen van planten en kruiden zegt een oude hippie dat dat niet klopt. “De meesten van ons waren aan de LSD en droegen de geur ook”, beweert de Amerikaanse zestiger. “Wij gebruikten patchoeli omdat het naar de natuur rook, en niet naar ‘Old Spice’, man. ‘Old Spice’ stond voor de geur van je vader, het establishment. Wij wilden anders zijn.”

‘Anders’ wil ik, brave, hardwerkende veertigster niet per se zijn, maar dat patchoeli zo puur natuur aandoet, slaat voor mij de spijker op zijn kop. Juist daarom meen ik het al zolang als ik me kan heugen erg lekker te vinden. De meeste – samengestelde – geuren in de doorsneeparfumerie zijn me te artificieel. “Patchoeli doet vooral denken aan natte aarde, en ook een beetje aan kamfer en drop”, definieert ‘neus’ Tanja Deurloo. “Het is geen typisch vrouwelijke geur. Daarom sloeg hij juist in de jaren zestig en zeventig zo aan. Het was het tijdperk van de vrijheid. Vrouwen emancipeerden zich; verbrandden hun bh’s. Daarbij pasten geen traditioneel vrouwelijke bloemetjesgeuren.”

Overigens voltrok zich tijdens de Eerste Wereldoorlog ook een dergelijke geurrevolutie, zegt Deurloo. “Omdat de mannen naar het front waren en de vrouwen hun taken overnamen, maakten de lelietjes van dalen en rozen plaats voor houtachtige,

kruidige en leerachtige geuren, die als mannelijk te boek stonden. De creaties van parfumeurs zeggen altijd iets over de tijdgeest.”

Hoewel het flower power-tijdperk al lang achter ons ligt, wil dat niet zeggen dat patchoeli niet meer in zwang is, al waren de jaren zestig en zeventig wel het absolute hoogtepunt. De geur is een destillaat van de grote donzige bladeren van de patchoeliplant, afkomstig uit onder meer Indonesië en Maleisië. Jaarlijks produceren Indonesië, China en India in totaal duizend ton patchoeliolie. Die indrukwekkende hoeveelheid wordt voornamelijk verwerkt in cosmetica en wasmiddelen, en belandt voor een klein deel in de flesjes van zogeheten oriëntaalse, houtachtige en chypregeuren, een complexe samenstelling van niet-bloemige odoors. Van de circa 12.000 eau de toilettes en parfums die tot op heden wereldwijd zijn ontwikkeld, bevat bijna een derde op z'n minst een snufje patchoeli. “Door zijn donkere en luxe karakter is het een interessante ‘bouwsteen’ voor parfumeurs”, zegt Deurloo. “Vanwege zijn zwaarte vormt hij altijd de basis van een parfum. Zo’n fond ruik je een dag later nog; in tegenstelling tot het zogeheten ‘hart’ en de uiterst vluchtige ‘top’ van een geur.”

Voorbeelden van beroemde patchoeliachtige geuren zijn de jaren-negentig ‘Angel’ van Thierry Mugler, ‘Aromatics Elixer’ van Clinique en ‘Dioressence’ van Dior. Onlangs werd de familie uitgebreid met ‘La vie est belle’ van Lancôme, met filmster Julia Roberts als gezicht.

In Tanja Deurloos exclusieve Perfume Lounge zijn zulke commerciële geuren niet te vinden. Zij verkoopt een twintigtal zogeheten nichemerken, waaronder die van Lorenzo Villoresi, een Italiaanse prijswinnende parfumeur die – heel idyllisch in zijn atelier in het oude Florence – ravissante eau de toilettes en parfums componeert. Deurloo schotelt me zijn eau de toilette ‘Patchouli’ voor, die zijn naam eer aandoet maar onder andere ook citrus, ceder en rozenhout blijkt te bevatten. “De zachte ademtocht van kruidige jungles en verre landen”, jubelt Lorenzo op de verpakking. Hij is inderdaad lekker. Een heel ander verhaal dan mijn ‘Patchouly’ van Spiritual Sky, die chemicus Deurloo geïnteresseerd onder de loep neemt. Het flesje blijkt beslist geen 100

procent patchoeli-olie te bevatten, zoals de Good Scents beweert, de Steenwijkse firma die het hippiemerk in de jaren tachtig overnam van de Hare Krishna-beweging. “Dat kan ook niet”, zegt Deurloo. “Pure olie is heel geconcentreerd en wordt door de huid niet verdragen. Het flesje bevat er hooguit een paar procenten van, vermengd met een gemanipuleerde neutraal ruikende olie. Daarom is hij ook niet zo donker van kleur.”

Plotsklaps kan me dat niet zoveel meer schelen. Ik ben in de ban geraakt van Lorenzo Villoresi’s ‘interpretatie’ van patchoeli. Ijskoud laat ik mijn ‘Spiritual Sky’ achter bij Deurloo, die het wel een grappig product vindt. “Je bent toe aan patchoeli 2.0, een variant met veel meer dimensie”, besluit zij. Wie ben ik om een heuse geurexpert tegen te spreken?

Ook goed tegen angst, depressie en schimmel

Patchoeli-olie

Het destillaat van de bladeren van de witbloemige patchoeliplant (patchoeli = Tamil voor groen blad) werd van origine niet alleen gewaardeerd om zijn specifieke geur, maar ook om zijn insecten- en schimmelwerende werking. Daarom werd in Azië textiel dat via de Zijderoute naar onder

meer Egypte werd vervoerd ermee geïmpregneerd. In de eerste helft van de negentiende eeuw ontdekte Europa patchoeli als parfumingrediënt. Tijdens het Victoriaanse tijdperk moet er in het Verenigd Koninkrijk volop gebruik van zijn gemaakt. In Azië en westerse new age-kringen worden tal van geneeskrachtige eigenschappen toegeschreven aan patchoeli-olie. Zo zou die onder meer helpen tegen huidaandoeningen, angsten en depressies.